

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Ssk/102/2021
Identifikačné číslo spisu: 7021200107
Dátum vydania rozhodnutia: 29. marca 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Martinčeková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:7021200107.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a Mgr. Michala Novotného v právnej veci žalobkyne: M. Ď., O.. XX.XX.XXXX, V. E. B.Á. XXX, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 83182-2/2020-BA zo dňa 09.12.2020, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č.k. 4Sa/6/2021-37 zo dňa 31.08.2021, takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 4Sa/6/2021-37 zo dňa 31.08.2021 a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 4Sa/6/2021-37 zo dňa 31.08.2021 zrušil rozhodnutie žalovanej č. 83182-2/2020-BA zo dňa 09.12.2020 (ďalej len „preskúmané rozhodnutie“) a rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Michalovce č. 10037/2020-MI-DvN zo dňa 06.10.2020 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“) a vec vrátil správne mu orgánu I. stupňa na ďalšie konanie.

2. Sociálna poisťovňa, pobočka Michalovce (ďalej ako „prvostupňový správny orgán“) prvostupňovým rozhodnutím rozhodla o nepriznaní nároku na dávku v nezamestnanosti žalobkyňi. Prvostupňový správny orgán rozhodnutie odôvodnil s poukazom na § 104 ods. 1 č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej „zákon o sociálnom poistení“) a na ustanovenie čl. 61 ods. 1, 2, 5 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo dňa 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“). Správny orgán vyhodnotil, že žalobkyňa v posledných štyroch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie, t.j. v období od 29.06.2016 do 28.06.2020 na území Slovenskej republiky (ďalej tiež ako „SR“ alebo „Slovensko“), nepreukázala žiadne doby poistenia v nezamestnanosti a na území Spojeného kráľovstva preukázala dobu poistenia v nezamestnanosti od 29.06.2016 do 18.06.2020, teda 1451 dní. Skonštatoval, že Spojené kráľovstvo po vystúpení z Európskej únie uplatňuje do skončenia prechodného obdobia (31.12.2020) základné nariadenie. Skonštatoval, že žalobkyňa sa v období

trvania pracovných pomerov zdržiavala v Spojenom kráľovstve. Pracovnú situáciu žalobkyne vyhodnotil ako stabilnú s prioritnou orientáciou na britský pracovný trh. Počas pracovnej činnosti si plnila odvodové povinnosti v Spojenom kráľovstve, t. j. za štát bydliska na odvodové účely sa považuje Spojené kráľovstvo. Skonštatoval, že žalobkyňa bývala v Spojenom kráľovstve so svojim synom a druhom (ktorí tam tiež pracovali) v 3-izbovom byte a sťahovala sa 5 krát do iného mesta alebo na inú ulicu. Bytovú situáciu vyhodnotil ako stabilnú. Na územie Slovenska sa žalobkyňa vracala s druhom a synom letecky alebo autom priemerne 4 krát ročne na dobu cca 4 mesiace, zdržiavala sa na adrese trvalého pobytu s oboma synmi, matkou a druhom. Žalobkyňa je na území SR vlastníčkou nehnuteľnosti na bývanie, má bankový účet, osobný dôchodkový účet, hypotekárnu pôžičku, uzatvorený program pravidelného investovania. Prvostupňový správny orgán vyhodnotil, že celková dĺžka pobytu v Spojenom kráľovstve od roku 2010-2020, orientáciu na britský pracovný trh, zdržiavanie sa na území Spojeného kráľovstva v pracovnom aj mimopracovnom čase, stabilné bytové pomery, plnenie odvodových povinností v Spojenom kráľovstve svedčia o zachovaní bydliska a o vytvorení centra záujmov a väzieb na území Spojeného kráľovstva.

3. Proti tomuto rozhodnutiu podala žalobkyňa odvolanie, o ktorom žalovaná preskúmaným rozhodnutím rozhodla tak, že ho v celom rozsahu zamietla a potvrdila prvostupňové rozhodnutie. Bolo by možné zohľadniť dobu poistenia v nezamestnanosti dosiahnutú na území Spojeného kráľovstva do celkovej doby poistenia v nezamestnanosti podľa čl. 61 ods. 1 základného nariadenia, ale len v prípade preukázania zachovania pevných väzieb a bydliska na území SR počas výkonu posledného zamestnania na území Spojeného kráľovstva. Vychádzajúc zo žiadosti a vyhlásenia, žalobkyňa sa na území Spojeného kráľovstva zdržiavala od februára 2010 do júna 2020, t. j. viac ako 10 rokov, v Spojenom kráľovstve mala viacerých zamestnávateľov, jej posledné zamestnanie bolo od 01.04.2019 na neurčitý čas a skončilo sa 06.06.2020 dohodou. Žalovaná skonštatovala, že vzhľadom na dĺžku zamestnania na území Spojeného kráľovstva, možno pracovnú situáciu žalobkyne na území Spojeného kráľovstva hodnotiť ako jednoznačne stabilnú s prioritnou orientáciou na britský pracovný trh. Žalovaná ďalej uviedla, že žalobkyňa je rozvedená a na území Spojeného kráľovstva bola so svojim druhom a so svojim synom. Na území SR sa zdržiavajú jej blízke osoby - syn a matka. Na Slovensko chodievala 3x ročne, cestovali tam vlastným autom alebo letecky. Žalovaná preto konštatovala, že dlhodobý pobyt v zahraničí, spoločne s druhom a jej synom svedčí o stabilnej rodinnej situácii žalobkyne a prenesení jej silných väzieb na územie Spojeného kráľovstva. Na Slovensku žalobkyňa uviedla splácanie úveru (vysporiadanie po rozvoде), finančné produkty (napr. dôchodkové poistenie, bankový účet, pravidelné investovanie Rytmus). V Spojenom kráľovstve žalobkyňa nevlastní žiadnu nehnuteľnosť na bývanie, bývala tam v podnájme spoločne s druhom a jej synom, ubytovanie v Spojenom kráľovstve zmenili 5 krát. Žalobkyňa vlastní nehnuteľnosť na bývanie na Slovensku, kde aj počas pobytu na Slovensku bývala. Žalovaná preto uzavrela, že žalobkyňa bola naposledy zamestnaná na území Spojeného kráľovstva, kde si aj plnila svoje daňové povinnosti, z čoho je zrejmé, že za štát bydliska sa na daňové účely považuje štát zamestnania, t. j. Spojené kráľovstvo. Celková dĺžka pobytu viac ako 10 rokov na území Spojeného kráľovstva, spoločný pobyt s druhom a jej synom, stabilita zamestnania na území Spojeného kráľovstva (pracovné pomery na neurčitý čas), primeraná bytová situácia a daňová povinnosť na území Spojeného kráľovstva boli vyhodnotené silnejšie ako ostatné skutočnosti (matka, syn a rodina, zachovaný trvalý pobyt na Slovensku, deklarované návraty na územie Slovenska 3 krát ročne, finančné produkty na Slovensku), ktoré žalobkyňa uviedla ako väzby k Slovensku. Všetky tieto skutočnosti preto preukazujú prenesenie a vytvorenie centra záujmov žalobkyne počas posledného zamestnania práve na území Spojeného kráľovstva. Žalobkyňa sa slobodne rozhodla po dobu viac ako 10 rokov žiť (spoločne s druhom a jej synom) a pracovať na území Spojeného kráľovstva. Žalovaná tiež dodala, že žalobkyňa mala zákonnú možnosť požiadať o dávku v nezamestnanosti na území Spojeného kráľovstva.

4. Na odvoláciu námietku žalobkyne, že jej bydliskom vždy bola Slovenská republika a nepožiadala o britské občianstvo, žalovaná uviedla, že pojem „trvalý pobyt“ nie je možné stotožňovať s pojmom „bydlisko“. Bydlisko je miesto, kde osoba zvyčajne býva a v súlade s judikatúrou na zachovanie bydliska a centra záujmov na Slovensku nepostačuje len zachovanie si evidovaného trvalého pobytu. Žalovaná ďalej uviedla, že zistené skutočnosti a okolnosti nasvedčujú úmyslu žalobkyne v rozhodnom období bývať v Spojenom kráľovstve a nie je rozhodujúce, čo viedlo žalobkyňu k vráteniu sa na

Slovensko. K odvolacej námietke žalobkyne, že nebolo prihliadnuté na ňou podané daňové priznania k dani z príjmov fyzickej osoby na Slovensku, žalovaná uviedla, že v čase výkonu zárobkovej činnosti na území Spojeného kráľovstva bola žalobkyňa vo veci platenia daní z príjmu subjektom britských právnych predpisov, preto sa za štát bydliska na daňové účely považuje štát zamestnania, t. j. Spojené kráľovstvo a podávaním daňových priznaní s nulovou daňovou povinnosťou si len plnila oznamovaciu povinnosť na Slovensku.

5. Krajský súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia dospel k záveru, že správna žaloba žalobkyne je dôvodná. Vyhodnotil, že v prejednávacom prípade nedošlo k rozdielnym stanoviskám vo veci posúdenia bydliska žalobkyne medzi príslušnou inštitúciou Spojeného kráľovstva a Sociálnou poisťovňou, pobočka Michalovce, pretože príslušná inštitúcia Spojeného kráľovstva za daných okolností nemala dôvod posudzovať bydlisko žalobkyne. Žalovaná preto správne zvolila aplikáciu kritérií stanovených v čl. 11 ods. 1 písm. a/ a b/ vykonávacieho nariadenia. V konaní neboli sporné skutočnosti týkajúce sa doby poistenia v nezamestnanosti žalobkyne dosiahnuté v Spojenom kráľovstve. Sporným bolo zohľadnenie tejto doby poistenia v nezamestnanosti dosiahnutej v inom členskom štáte Európskej únie do celkovej doby poistenia v nezamestnanosti v súlade s čl. 61 na ods. 1 základného nariadenia, a to v súvislosti s preukázaním zachovania pevných väzieb a bydliska žalobkyne na území Slovenskej republiky počas výkonu posledného zamestnania na území Spojeného kráľovstva.

6. Správny súd mal za to, že správne orgány nevykonali dostatočným spôsobom dokazovanie na preukázanie záveru prijatého v napadnutých rozhodnutiach, ktorý ich viedol k nepriznaniu nároku na dávku v nezamestnanosti žalobkyne na Slovensku, uplatnenú žiadosťou zo dňa 14.07.2020 doručenú Sociálnej poisťovni, pobočka Michalovce dňa 03.08.2020. Konštatoval, že v administratívnom konaní mali správne orgány povinnosť zistiť, či žalobkyňa mala zachované bydlisko a pevné väzby na území Slovenskej republiky a v tomto smere mali vykonať potrebné dokazovanie (čl. 11 vykonávacieho nariadenia). Otázka centra záujmov bola správnymi orgánmi skúmaná príliš formálne, bez dostatočného odôvodnenia, v súlade s myšlienkou, že dlhšie trvanie zamestnania v zahraničí (10 rokov v Spojenom kráľovstve) prináša záver o tom, že centrum záujmov žalobkyne vzniklo v Spojenom kráľovstve, a to aj bez prihliadnutia na stabilitu bytovej situácie žalobkyne v Spojenom kráľovstve (striedanie rôznych podnájmov). Ďalej súd dodal, že ani poukázanie žalovanej na tú skutočnosť, že žalobkyňa mala v Spojenom kráľovstve druhu a syna, s ktorými žila, nie je postačujúca na prijatie záveru o tom, že centrum záujmov žalobkyne je v Spojenom kráľovstve.

7. Správny súd preto dospel k záveru o potrebe zrušenia rozhodnutí správnych orgánov oboch stupňov v rozsahu a z dôvodov uvedených v ustanoveniach § 191 ods. 1 písm. c/, e/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“). Bude nevyhnutné, aby správne orgány vykonali dokazovanie v rozsahu dostatočnom na zistenie všetkých okolností a pohnutí žalobkyne v súvislosti s jej odchodom zo Slovenska v roku 2010 do Spojeného kráľovstva a pobytom v skúmanom období v zahraničí. Uvedené skutočnosti je nevyhnutné posudzovať individuálne, zvlášť vo vzťahu ku každej žiadosti o dávku v nezamestnanosti, bez ohľadu na fiškálny záujem štátu. Je potrebné brať na zreteľ nielen to, kde bude napokon preukázané, že žalobkyňa mala bydlisko v rokoch 2010 až 2020, ale najmä, kde má najpevnejšie väzby a kde sa do budúcnosti bude chcieť usadiť (žalobkyňa vlastní rodinný dom na Slovensku v E. B.) a cítiť najlepšie sociálne i spoločensky ukotvená, prihliadajúc najmä na rodinné, spoločenské, ale aj pracovné väzby.

8. Proti uvedenému rozsudku včas podala žalovaná (ďalej tiež ako „sťažovateľka“) kasačnú sťažnosť z dôvodov podľa § 440 ods. 1 písm. g), h) SSP a žiadala napadnutý rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

9. Sťažovateľka sa nestotožnila s názorom správneho súdu o nedostatočne zistenom skutkovom stave. Bydlisko žalobkyne bolo posúdené na základe celkového zhodnotenia všetkých dostupných informácií. Sťažovateľka sa so všeobecným konštatovaním krajského súdu o nedostatočnom zistení skutkového stavu veci v konaní o nároku žalobkyne na dávku v nezamestnanosti nemohla stotožniť najmä z dôvodu, že krajský súd uvedené v rozsudku bližšie nešpecifikoval a neuviedol, ktoré

skutočnosti mali byť podľa jeho názoru dôslednejšie, resp. iným spôsobom zistené a preukázané, rovnako žalobkyňa nenavrholo vykonanie žiadnych ďalších dôkazov. Podľa sťažovateľky vykonanie žiadnych ďalších dôkazov nie je spôsobilé priniesť iné závery ako tie, ktoré vyplývajú z vyčerpaného zisteného skutkového stavu veci.

10. Sťažovateľka taktiež namietala, že prípad žalobkyne nemožno posudzovať ako „vypadnutie“ zo systému sociálneho zabezpečenia. Žalobkyňa mala možnosť požiadať o dávku pre prípad nezamestnanosti v štáte, kde naposledy pracovala a bola pre tento prípad poistená (Spojené kráľovstvo) a súčasne mohla požiadať o túto dávku aj v štáte pôvodu (Slovensko). Nesplnenie zákonných podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti v štáte zamestnania a následne ani v štáte pôvodu (t. j. v štáte, kde nebolo hradené poistenie na poistenie v nezamestnanosti), nie je možné vyhodnotiť ako vyskytnutie sa mimo systému sociálneho zabezpečenia dotknutých členských štátov.

11. Sťažovateľka sa tiež nestotožnila s názorom správneho súdu, že otázku centra záujmov bola skúmaná správnymi orgánmi príliš formálne, bez dostatočného odôvodnenia. Vylúčila tiež, že by v konaní o nároku na dávku v nezamestnanosti bolo prihliadané na fiškálne záujmy štátu, nároky žiadateľov sú posudzované výlučne v zmysle príslušných právnych predpisov. Podľa právneho názoru sťažovateľky subjektívne skutočnosti ako sú úmysel, dôvody odchodu do zahraničia, dôvody návratu, pocit domova a pod. nemôžu prevážiť skutočnosti objektívne, definované v čl. 11 ods. 1 vykonávacieho nariadenia.

12. Žalobkyňa sa k obsahu kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním zo dňa 28.11.2021, v ktorom sa s napadnutým rozsudkom stotožnila a uviedla, že vyjadrenia žalovanej v kasačnej sťažnosti ju utvrďujú v tom, že sťažovateľka brala do úvahy fiškálny záujem štátu. Uviedla, že jej najbližší rodinní príslušníci (súrodenci, syn Jaroslav, jeho dcéra) sa zdržiavali na Slovensku. Sťažovateľka svojim rozhodnutím postavila žalobkyňu mimo systém sociálneho zabezpečenia oboch dotknutých členských štátov a v podstate ju núti natrvalo opustiť Slovensko. Kasačnému súdu navrhla, aby uznal rozhodnutie krajského súdu za právoplatné.

13. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods.2 SSP) po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná oprávnenou osobou, je prípustná a podaná v zákonom stanovenej lehote, bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), oboznámiac sa so súdnym spisom a administratívnym spisom a po vyhodnotení sťažnostných námietok zistil, že kasačná sťažnosť je dôvodná a preto podľa § 462 ods. 1 SSP rozsudok krajského súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

14. Predmetom súdneho prieskumu bolo rozhodnutie sťažovateľky zo dňa 09.12.2020, ktorým zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Michalovce zo dňa 06.10.2020, ktorým podľa § 104 ods. 1 zákona o sociálnom poistení a podľa článku 61 základného nariadenia rozhodla, že žalobkyňa nemá nárok na dávku v nezamestnanosti.

15. Z obsahu administratívneho a súdneho spisu kasačný súd zistil, že Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce dňom 29.06.2020 zaradil žalobkyňu do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Dňa 03.08.2020 si žalobkyňa v Sociálnej poisťovni, pobočka Michalovce uplatnila nárok na dávku v nezamestnanosti. V posledných štyroch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie, t. j. v období od 29.06.2016 do 28.06.2020 žalobkyňa na území SR nepreukázala žiadne doby poistenia v nezamestnanosti. Na území iného členského štátu (Spojené kráľovstvo) mala podľa formulára U1, osvedčeného príslušnou inštitúciou Spojeného kráľovstva, dobu poistenia v nezamestnanosti od 19.06.2016 do 18.06.2020. Podľa vyjadrenia žalovanej sú príslušné inštitúcie členských štátov inštruované, aby v prípade osvedčovania doby poistenia v nezamestnanosti pre SR osvedčovali dobu poistenia v nezamestnanosti dotknutej osoby v rozsahu 4 roky. Zo žiadosti o dávku v nezamestnanosti a Zápisnice zo dňa 18.09.2020 vyplýva, že žalobkyňa bola na území Spojeného kráľovstva zamestnaná u 6 rôznych zamestnávateľov v nasledovných pracovných pozíciách:

- od 24.03.2010 do 01.10.2010, personálna agentúra Futurestep Resources Ltd, zamestnaná ako operátorka výroby v meste Birmingham, pracovný pomer sa skončil z dôvodu ukončenia sezóny;

- od 04.10.2010 do 11.11.2012, personálna agentúra Encore Personnel Services Ltd., zamestnaná ako operátorka výroby v meste Evesham, pracovný pomer bol ukončený z dôvodu zániku agentúry;
- od 12.11.2012 do 26.06.2015, personálna agentúra Fusion Personnel Limited, zamestnaná ako operátorka výroby v meste Evesham, pracovný pomer bol ukončený z dôvodu zatvorenia fabriky;
- od 01.08.2015 do 28.05.2017, personálna agentúra Red Rock Partnership Ltd., zamestnaná ako operátorka výroby v meste Evesham, pracovný pomer bol ukončený zo zdravotných dôvodov;
- od 29.05.2017 do 01.04.2019, personálna agentúra M&A Staff, zamestnaná ako operátorka výroby v meste Evesham, pracovný pomer bol ukončený z dôvodu prechodu z agentúrneho na firemného zamestnanca;
- od 01.04.2019 do 06.06.2020, Oxford Fruit Comany Ltd., zamestnaná ako operátorka výroby v meste Evesham, pracovný pomer bol ukončený dohodou z dôvodu návratu na Slovensko.

16. Príslušná inštitúcia Spojeného kráľovstva vo formulári U1 osvedčila, že posledné zamestnanie skončilo výpoveďou zo strany zamestnanca (bod 3.4) a žalobkyňa nárok na dávku v nezamestnanosti podľa vnútroštátnych predpisov nevznikol (bod 6.2.2). Okrem toho mala žalobkyňa v období od 10.04.2016 do 13.06.2020 pôsobiť na území Spojeného kráľovstva ako samostatne zárobkovo činná osoba, avšak toto obdobie nebolo obdobím poistenia bez uvedenia dôvodu (bod 2.2.2 a 2.2.3). Podľa vyjadrení žalobkyne sa na území Spojeného kráľovstva zdržiavala od februára 2010 do júna 2020, spolu s jej synom (nar. 02.04.1993) a druhom a na území SR zostala matka žalobkyne a druhý syn (nar. 16.07.1985). Žalobkyňa uviedla, že so synom a druhom bývali v podnájme a tvrdila, že tento mala meniť 5 krát. Z predložených potvrdení miestneho daňového a colného úradu (HM Revenue and Customs) o príjme, daniach a poistení žalobkyne vyplýva, že súkromná adresa žalobkyne v Spojenom kráľovstve sa v období 2010 až 2012 menila každoročne a od roku 2013 do roku 2020 sa nezmenila. Na území SR žalobkyňa vlastní nehnuteľnosť na bývanie. Žalobkyňa vo Vyhlásení a v Zápisnici uviedla, že na územie SR sa vracala letecky a autom 3-4 krát ročne na 3-4 mesiace (okrem dovolenky mohla v práci čerpať neplatené voľno). Žalobkyňa k svojmu tvrdeniu doložila rezervácie leteniek, z ktorých vyplýva, že v rokoch 2017 až 2019 sa mohla na územie Slovenska pravidelne vracasť na 2,5 - 3 mesiace v roku. Cesty autom nepreukázala. Žalobkyňa ďalej doložila nasledovné doklady: potvrdenie obce E. B. zo dňa 14.7.2020 o vyplatení komunálneho odpadu za rok 2020; potvrdenie o trvalom pobyte v obci E. B. zo dňa 14.07.2020; kópie potvrdení o podaní daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2016, 2017, 2018 (všetky bez vzniku daňovej povinnosti); kópie rodných listov oboch synov; kópia rozsudku z roku 2006 o rozvoďte a úprave práv a povinností k maloletým deťom; kópia zmluvy z roku 2017 o programe pravidelného investovania Rytmus; kópia bankovej kartičky k účtu vedenému v ČSOB; kópiu informácie z roku 2009 pre úhradu mesačných anuitných splátok k úveru; kópiu výpisu z osobného dôchodkového účtu z roku 2017.

17. Podľa § 104 ods. 1 zákona o sociálnom poistení v znení účinnom ku dňu 23.12.2020 (právoplatnosť preskúmaného rozhodnutia) poistenec má nárok na dávku v nezamestnanosti, ak v posledných štyroch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie bol poistený v nezamestnanosti najmenej dva roky.

18. Podľa článku 61 ods. 1 základného nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy podmieňujú nadobudnutie, zachovanie, znovunadobudnutie alebo trvanie nároku na dávky dosiahnutím dôb poistenia, zamestnania alebo samostatnej zárobkovej činnosti, v potrebnom rozsahu zohľadní doby poistenia, zamestnania alebo samostatnej zárobkovej činnosti dosiahnuté podľa právnych predpisov ktoréhokolvek členského štátu, ako keby boli dosiahnuté podľa právnych predpisov, ktoré uplatňuje.

Ak však uplatniteľné právne predpisy podmieňujú nárok na dávky dosiahnutím dôb poistenia, vtedy doby zamestnania alebo samostatnej zárobkovej činnosti dosiahnuté podľa právnych predpisov iného členského štátu sa nezohľadnia, iba ak by sa takéto doby považovali za doby poistenia a boli dosiahnuté v súlade s uplatniteľnými právnymi predpismi.

19. Podľa článku 61 ods. 2 základného nariadenia s výnimkou prípadov uvedených v článku 65 ods. 5 písm. a) sa uplatňovanie odseku 1 tohto článku podmieňuje tým, že daná osoba bezprostredne ukončila v súlade s právnymi predpismi, podľa ktorých sa uplatňuje nárok na dávky:

- doby poistenia, ak tieto právne predpisy vyžadujú doby poistenia,
- doby zamestnania, ak tieto právne predpisy vyžadujú doby zamestnania, alebo
- doby samostatnej zárobkovej činnosti, ak tieto právne predpisy vyžadujú doby samostatnej zárobkovej činnosti.

20. Podľa článku 65 ods. 2 základného nariadenia úplne nezamestnaná osoba, ktorá počas svojej poslednej činnosti ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, mala bydlisko v členskom štáte inom, ako je príslušný štát a ktorá má naďalej bydlisko v tomto štáte, alebo sa vráti do tohto štátu, má byť k dispozícii službám zamestnanosti v členskom štáte bydliska. Bez toho, aby bol dotknutý článok 64, úplne nezamestnaná osoba môže ako doplňujúci krok prihlásiť sa u služieb zamestnanosti členského štátu, v ktorom vykonávala svoju poslednú činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba.

21. Podľa článku 65 ods. 5 písm. a/ základného nariadenia nezamestnaná osoba uvedená v prvej a druhej vete odseku 2 poberá dávky v súlade s právnymi predpismi členského štátu bydliska, ako keby sa na ňu vzťahovali tieto právne predpisy počas jej poslednej činnosti ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba. Tieto dávky poskytuje inštitúcia miesta bydliska.

22. Podľa článku 1 písm. i/ bod 2 základného nariadenia, ak právne predpisy členského štátu, ktoré sú uplatniteľné podľa pododseku 1, nerozlišujú medzi rodinnými príslušníkmi a inými osobami, na ktoré sú uplatniteľné, manžel/manželka, neploleté deti a nezaopatrené deti, ktoré dosiahli vek plnoletosti, sa považujú za rodinných príslušníkov.

23. Podľa článku 1 písm. j/ a k/ základného nariadenia na účely tohto nariadenia:
j/ „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva;
k/ „pobyt“ znamená prechodné bydlisko.

24. Podľa článku 11 ods. 1 vykonávacieho nariadenia ak je rozdiel v stanoviskách inštitúcií dvoch alebo viacerých členských štátov o určení bydliska osoby, na ktorú sa uplatňuje základné nariadenie, tieto inštitúcie po vzájomnej dohode určia centrum záujmov dotknutej osoby na základe celkového posúdenia všetkých dostupných informácií súvisiacich s príslušnými skutočnosťami, ktoré môžu obsahovať:

- a) dĺžku a trvalosť prítomnosti na území dotknutých členských štátov;
- b) situáciu dotknutej osoby vrátane:
 - i) povahy a osobitných vlastností každej vykonávanej činnosti, predovšetkým miesta, kde sa takáto činnosť zvyčajne vykonáva, trvalosti tejto činnosti a dĺžky trvania každej pracovnej zmluvy;
 - ii) jej rodinného stavu a rodinných väzieb;
 - iii) vykonávania akejkoľvek nezárobkovej činnosti;
 - iv) v prípade študentov zdroja ich príjmov;
 - v) jej bytovej situácie, najmä toho, či je táto situácia stabilná;
 - vi) členského štátu, ktorý sa považuje za miesto bydliska osoby na daňové účely.

25. Podľa článku 11 ods. 2 vykonávacieho nariadenia, ak posúdenie rôznych kritérií, ktoré vychádzajú z príslušných skutočností, ako sa uvádzajú v odseku 1, nevedie k dohode medzi dotknutými inštitúciami, na určenie skutočného miesta bydliska osoby sa za rozhodujúci považuje úmysel tejto osoby, tak ako vyplýva z uvedených skutočností a okolností, najmä dôvody, ktoré ju viedli k presťahovaniu.

26. Kasačný súd nepovažuje za potrebné podrobne sa venovať každému detailu konania pred správnymi orgánmi či pred krajským súdom a nadbytočne tak opakovať fakty, ktoré sú účastníkom konania dobre známe, ale v odôvodnení svojho rozhodnutia sa zameria na rozhodujúce skutočnosti, majúce súvis s kasačnými dôvodmi.

27. Z článkov 61 a 65 ods. 5 základného nariadenia vyplýva základná zásada, ktorou sa treba viesť pri zohľadňovaní dôb poistenia v nezamestnanosti dosiahnutých na území iného členského štátu, a to, že

doba poistenia v nezamestnanosti dosiahnutá na území iného členského štátu (tu na území Spojeného kráľovstva) môže byť zohľadnená na účely nároku na dávku v nezamestnanosti v prípade, ak bezprostredne pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie ukončila dotknutá osoba doby poistenia v nezamestnanosti dosiahnuté na Slovensku. Iba vo výnimočných prípadoch je možné zohľadniť dobu poistenia dosiahnutú na území iného členského štátu Európskej únie, pokiaľ je dosiahnutá ako posledná. Touto výnimkou zo základnej zásady je situácia, ak si žiadateľ zachová počas výkonu zárobkovej činnosti na území iného členského štátu Európskej únie centrum záujmov a bydlisko na území Slovenskej republiky. Otázka bydliska je teda v prípadoch, keď žiadateľ o dávku v nezamestnanosti bezprostredne pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie nedosiahol dobu poistenia v nezamestnanosti v zmysle platnej slovenskej legislatívy, zásadná. Pod pojmom „bydlisko“ v zmysle únievom sa nechápe trvalý alebo prechodný pobyt podľa vnútroštátnych predpisov Slovenskej republiky. Podľa článku 1 písm. j/ základného nariadenia pojem „bydlisko“ znamená zvyčajné bydlisko, t. j. miesto, kde osoba zvyčajne býva, na účely vykonávacieho nariadenia chápané ako „centrum záujmov“ v spojení s článkom 11 ods. 1 vykonávacieho nariadenia. „Bydlisko“ predstavuje v tomto zmysle autonómny pojem vlastný právu Únie (pozri rozsudok Súdneho dvora Európskej únie C-90/97 Swaddling, bod 28). Kritériami na určenie centra záujmov sú najmä: dĺžka obdobia zdržiavania sa na území daného štátu, dĺžka a stabilita výkonu zárobkovej činnosti, dĺžka trvania pracovnej zmluvy, rodinný stav a rodinné väzby, bytová situácia a stabilita tejto situácie a miesto, kde dochádza k zdaňovaniu príjmov. Zároveň platí, že tento zoznam, ktorý nie je taxatívny, nestanovuje žiadne preferenčné poradie rôznych kritérií vymedzených v odseku 1 tohto článku.

28. Kasačný súd vo vzťahu k výkladu pojmu „bydlisko“ poukazuje na rozhodnutie Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia č. U2 z 12. júna 2009 o rozsahu pôsobnosti čl. 65 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004, týkajúce sa práv na dávky v nezamestnanosti úplne nezamestnaných osôb, ktoré nie sú cezhraničnými pracovníkmi a ktoré mali počas svojho posledného obdobia zamestnanosti alebo samostatnej zárobkovej činnosti bydlisko na území iného členského štátu, ako je príslušný členský štát. Správna komisia uviedla, že je v súčasnosti prijateľné prenesenie zodpovednosti za platbu dávok z príslušného štátu na štát bydliska v prípade cezhraničných pracovníkov (t. j. pracovníkov, ktorí sa do štátu bydliska spravidla denne alebo aspoň raz za týždeň vracajú) a určitých kategórií pracovníkov, ktorí udržiavajú úzke spojenia aj so svojimi krajinami pôvodu. Už by viac nebolo prijateľné, ak by sa príliš širokým výkladom pojmu „bydlisko“ mala rozšíriť oblasť uplatnenia čl. 65 základného nariadenia tak, aby zahŕňala všetky osoby, ktoré majú dosť stabilné zamestnanie alebo samostatne zárobkovú činnosť v členskom štáte a ktoré nechali svoje rodiny vo svojej krajine pôvodu.

29. Kasačný súd vyhodnotil námietku sťažovateľky, smerujúcu proti názoru správneho súdu o nedostatočne zistenom skutkovom stave a formálnom skúmaní centra záujmov, za dôvodnú. Po preskúmaní obsahu administratívneho spisu a obsahu vydaných rozhodnutí žalovanej a prvostupňového správneho orgánu konštatuje, že preskúmané rozhodnutie (v spojení s prvostupňovým správnym rozhodnutím) vychádza z dostatočne zisteného skutkového stavu, ktoré je logicky vyhodnotené a riadne právne posúdené. Kasačný súd sa stotožnil so záverom správnych orgánov, že centrum záujmov žalobkyne sa v čase podania žiadosti o dávku v nezamestnanosti nachádzalo práve v Spojenom kráľovstve.

30. V prospech vzniku nového centra záujmov v rozhodnom období (počas svojej poslednej činnosti ako zamestnanec - čl. 65 ods. 2 základného nariadenia) v Spojenom kráľovstve, podľa kasačného súdu, jednoznačne svedčí, že žalobkyňa sa zdržiavala od februára 2010 do júna 2020, teda viac ako 10 rokov zvyčajne na území Spojeného kráľovstva a s ohľadom na vzdialenosť nie je reálne, aby bola cezhraničným pracovníkom. Za podstatnú vyhodnotil kasačný súd tiež tú skutočnosť, že v posudzovanom období, kedy žalobkyňa pracovala na území Spojeného kráľovstva, bola v súvislosti s týmto zamestnaním na území Spojeného kráľovstva nepretržite poistená (formulár U1). Jej pracovné pomery na seba v zásade plynule nadväzovali, bez potreby čerpať dávku v nezamestnanosti. Predposledné zamestnanie na území Spojeného kráľovstva žalobkyňa ukončovala z dôvodu zmeny z agentúrneho na firemného zamestnanca. Pokračovala teda v práci u rovnakého zamestnávateľa, pre ktorého pracovala aj v predposlednom zamestnaní, pričom mala zmluvu na dobu neurčitú a k

ukončenie pracovného pomeru nedošlo zo strany zamestnávateľa, ale z iniciatívy žalobkyne. Vzhľadom na uvedené možno považovať zamestnanie žalobkyne v Spojenom kráľovstve za stabilné, čo spolu s plynulým zamestnávaním sa žalobkyne u rôznych zamestnávateľov v priebehu jej 10 ročného pobytu v Spojenom kráľovstve svedčí v prospech orientácie žalobkyne na tento pracovný trh. Spojené kráľovstvo bolo tiež miestom, kde žalobkyňa odvádzala odvody a dane a pôsobila v období od 10.04.2016 do 13.06.2020 ako samostatne zárobkovo činná osoba.

31. Tieto závery nie sú spôsobilé zvrátiť ani ďalšie sprievodné skutočnosti v podobe rodinných väzieb, vlastníctva nehnuteľnosti a uhrádzanie súvisiacich povinných poplatkov, či využívanie finančných produktov na Slovensku. Skutočnosti ako plnenie daňových a poplatkových povinností, úver, životné poistenie či bankový účet len dotvárajú obraz o finančnej situácii žalobkyne. Vlastníctvo či využívanie finančných produktov sa nemusí nevyhnutne realizovať len na území jedného štátu. Existencia daňových povinností súvisiacich s daňou z príjmu fyzickej osoby a poplatkových povinností spojených s vlastníctvom majetku vyplýva z príslušnej legislatívy a neviaže sa na posúdenie otázky bydliska, resp. centra záujmov podľa koordinačných nariadení.

32. Pokiaľ ide o rodinné väzby, kasačný súd konštatuje, že toto kritérium sa týka len rodinných príslušníkov, t. j. manžela/manželky, neploletých detí a nezaopatrených detí, ktoré dosiahli vek plnoletosti (čl. 1 písm. i/ bod 2 základného nariadenia). Žalobkyňa neprodukovala žiadny dôkaz o tom, že by jej starší syn (ktorý v čase jej odchodu do zahraničia už bol plnoletý a v súčasnosti už sám je rodičom) bol v takej situácii, v dôsledku ktorej by bol stále nezaopatreným dieťaťom. Mladší syn žalobkyne, ktorý jej bol po rozvode zverený do osobnej starostlivosti, v čase odchodu do zahraničia s matkou bol maloletý, čo svedčí v prospech prenesenia centra záujmov do Spojeného kráľovstva v roku 2010. Tento syn žalobkyne je od roku 2011 plnoletý, zotrval s ňou v Spojenom kráľovstve, zamestnal sa tam, býval so žalobkyňou v jednej domácnosti. Vo vzťahu k matke žalobkyne kasačný súd v nadväznosti na vyššie uvedené konštatuje, že pre účely posúdenia zachovania rodinných väzieb rodičia nie sú blízkymi osobami, zároveň však poukazuje na skutočnosť, že v prípade žalobkyne ani nič nenasvedčovalo, že by jej vzťah k matke bol na úrovni zásadnej odkázanosti, ktorá by bola nezlučiteľná s čo i len dočasným faktickým prenesením bydliska žalobkyne do Spojeného kráľovstva. Ďalej kasačný súd konštatuje, že žalobkyňa je rozvedená a v Spojenom kráľovstve dlhodobo žila v spoločnej domácnosti so svojim druhom, t. j. s osobou, s ktorou mala vôľu žiť spoločne v Spojenom kráľovstve a spoločne sa aj vracali na Slovensko. Rodinná situácia žalobkyne v posudzovanom období teda svedčí o centre jej záujmov v Spojenom kráľovstve.

33. Kasačný súd tiež konštatuje, že podľa formulára U2 mala žalobkyňa v období od 10.04.2016 do 13.06.2020 pôsobiť ako samostatne zárobkovo činná osoba a faktom zostáva skutočnosť, že túto činnosť vykonávala na území Spojeného kráľovstva, čo svedčí opäť v prospech orientácie žalobkyne na centrum jej záujmov v Spojenom kráľovstve. Samotný cieľ nadobúdania financií z podnikania (napr. zabezpečiť finančné prostriedky na návrat do SR) nie je pre posúdenie založenia centra záujmov právne relevantný.

34. V súvislosti s posudzovaním bytovej situácie, najmä čo do ustálenia jej stability, kasačný súd uvádza, že je potrebné prihliadať na okolnosti konkrétneho prípadu. Skutočnosť, že žalobkyňa bývala v podnájme ešte automaticky nezakladá záver o tom, že centrum záujmov je i naďalej v Slovenskej republike, ale je potrebné prihliadnuť na skutočnosť, že takáto forma ubytovania nie je v daných podmienkach Veľkej Británie ničím neštandardným. Nemožno opomenúť ani skutočnosť, že podľa dokladov predložených žalobkyňou jej adresa sa od roku 2013 do 2020 nezmenila a v podnájme žila spoločne so synom a druhom. Iná bytová situácia by podľa názoru súdu bola spôsobilá relativizovať v predchádzajúcej vete vyslovený záver. Samotná skutočnosť, že žalobkyňa je vlastníčkou nehnuteľnosti na Slovensku a že po návrate na Slovensko býva v tejto nehnuteľnosti, taktiež bez ďalšieho nepreukazuje zachovanie centra záujmu žalobkyne na Slovensku počas jej pobytu v Spojenom kráľovstve. Návrat žalobkyne do rodinného domu za týchto skutkových okolností preukazuje nanajvyš nové založenie centra záujmov na Slovensku, po predchádzajúcom pretrhnutí väzieb so Slovenskom a prenesení centra záujmov do Spojeného kráľovstva.

35. Kasačný súd ako dôvodnú vyhodnotil aj námietku, že z rozsudku krajského súdu nie je zrejmé, ktoré skutočnosti mali byť dôslednejšie, resp. iným spôsobom zistené a preukázané. Správny súd opomenul identifikovať, ktoré konkrétne skutočnosti v posudzovanom období boli objasnené nedostatočne alebo vôbec a zároveň majú vplyv na výsledok konania. Sťažovateľka podľa názoru kasačného súdu zhromaždila a vyhodnotila sumu dôkazov, ktorá jej umožnila urobiť záver obsiahnutý v napadnutom rozhodnutí, pričom nezostali nijaké rozumné pochybnosti o celkovej situácii žalobkyne v posudzovanom období. Ani sama žalobkyňa ďalšie dôkazy na preukázanie svojho tvrdenia o zachovaní bydliska na území Slovenskej republiky nenavrholala, hoci jej táto povinnosť priamo vyplýva zo zákona o sociálnom poistení (§ 196 ods. 6 zákona o sociálnom poistení), zistený skutkový stav žalobkyňa nespochybnila ani v podanej správnej žalobe, kde namietala výhradne nesprávne právne posúdenie.

36. Kasačný súd ďalej uvádza, že sa nestotožnil ani s názorom krajského súdu, že pri určovaní bydliska je potrebné zohľadniť, kde má osoba najpevnejšie väzby, kde sa do budúcnosti bude chcieť usadiť a cítiť sa najlepšie sociálne a spoločensky ukotvená, s prihliadnutím najmä na rodinné, spoločenské a pracovné väzby a za týmto účelom doplniť dokazovanie. Kritériá, ktoré krajský súd žiada zohľadniť, nezodpovedajú kritériám podľa čl. 11 ods. 1 vykonávacieho nariadenia. V prípade, ak by posúdenie rôznych kritérií uvedených v čl. 11 ods. 1 vykonávacieho nariadenia, nevedlo k určeniu bydliska, za rozhodujúci sa považuje úmysel tejto osoby, tak ako vyplýva z uvedených skutočností a okolností, najmä dôvody, ktoré ju viedli k presťahovaniu (čl. 11 ods. 2 vykonávacieho nariadenia). Kasačný súd konštatuje, že úmysel žalobkyne, že sa chce vrátiť na Slovensko, tohto času nie je relevantný, keďže postup podľa článku 11 ods. 2 vykonávacieho nariadenia prichádza do úvahy iba subsidiárne, teda v prípade, pokiaľ i po zvážení kritérií uvedených v odseku 1 tohto článku zostane otázka ustálenia centra záujmov i naďalej otvorená (napr. rozsudok NS SR sp. zn. 10Sžsk/5/2016). V zmysle čl. 11 ods. 2 je to vtedy, keď sa nepodarí dosiahnuť dohodu medzi inštitúciami v prípade ich rozdielneho stanoviska. V posudzovanom prípade však príslušná inštitúcia Spojeného kráľovstva a príslušná slovenská inštitúcia nedospeli k rozdielnym záverom. Zo skutkového stavu vyplýva, že príslušná inštitúcia Spojeného kráľovstva vo formulári U1 uviedla, že žalobkyňa nárok na dávku v nezamestnanosti podľa britských zákonov nevznikol a žalobkyňa v konaní pred správnym orgánom a ani v konaní pred súdom túto skutočnosť nespochybňovala. Rovnako sťažovateľka uvedený záver príslušnej inštitúcie Spojeného kráľovstva nerozporovala a následne zvolila postup priamej aplikácie kritérií uvedených v čl. 11 ods. 1 vykonávacieho nariadenia (pozri napr. rozsudok NS SR sp. zn. 1Sžso/26/2016 a sp. zn. 7/Sžsk/91/2020). Kasačný súd ďalej poznamenáva, že otázka bydliska je koncipovaná ako otázka faktická, ktorá je objektivizovaná až do tej miery, že niekedy ani úmysel (počiatkový alebo i trvajúci) a snaha dotknutej osoby nestačia na zachovanie bydliska v krajine pôvodného bydliska. Na tieto účely nie je rozhodujúca na prvom mieste citová väzba k svojmu rodisku, rodičom či iným príbuzným, ani viac či menej určitý plán niekedy v budúcnosti sa opäť presťahovať do krajiny pôvodu, ale skutočné bydlisko, teda miesto, kde osoba zvyčajne býva (čl. 1 písm. j/ základného nariadenia) - pozri rozsudok NS SR sp. zn. 1Sžsk/38/2017.

37. Na odklon napadnutého rozsudku krajského súdu od vyššie uvedených rozhodnutí NS SR poukázala v kasačnej sťažnosti aj sťažovateľka a kasačný súd sa s ňou stotožnil. Pre úplnosť však kasačný súd dodáva, že rozhodnutia krajských súdov, označené sťažovateľkou v kasačnej sťažnosti a v jej doplnení zo dňa 15.06.2022, nepredstavujú v zmysle ustálenej judikatúry (pozri judikát R71/2018, rozsudok NS SR sp. zn. 1Sžrk/5/2020 a sp.zn 10Szak/1/2018) ustálenú rozhodovaciu prax kasačného súdu.

38. Záverom kasačný súd konštatuje, že sa nestotožňuje s úvahou správneho súdu a žalobkyne o jej postavení mimo systému sociálneho zabezpečenia. Samozrejme nie je vylúčené, že osobe nárok na dávku v súlade s vnútroštátnymi predpismi príslušného členského štátu nevznikne a nesplní ani podmienku zachovania bydliska v členskom štáte pôvodu (tak ako v prípade žalobkyne). To však neznamená, že by jej mal automaticky vzniknúť nárok na priznanie inej rovnakej dávky v inom členskom štáte. Zmyslom ochrany koordinačných nariadení totiž nie je, aby osoba mala vždy nárok na určitú dávku; cieľom je napomáhanie voľnému pohybu osôb tým, aby osoby, na ktoré sa tieto nariadenia vzťahujú, vždy podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jedného členského štátu.

39. Z uvedených dôvodov kasačný súd zrušil napadnutý rozsudok správneho súdu podľa § 462 ods. 1 SSP z dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. g/ a h/ SSP a vec mu vrátil na nové rozhodnutie. Krajský súd v novom rozhodnutí zohľadní vyššie uvedené korekcie kasačného súdu ohľadom posúdenia zisteného skutkového stavu a vec nanovo právne posúdi. Pritom je viazaný právnym názorom kasačného súdu.

40. V novom rozhodnutí vo veci rozhodne krajský súd aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

41. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.